

Sami Metelinen

KIUSALLINEN KUMPPANI

Vaihtoehto nationalistipuolueiden sitouttamiseksi vastuuseen on kunnallishallitus

- Uuden hallituksen mahdollinen rakentuminen SDP:n, keskustan, vihreiden, vasemmistoliiton ja RKP:n yhteistyölle edesauttaa ideologisten blokkien muodostumista Suomeen
- Äänestäjät ryhmittyvät jo nyt ideologisesti kahden eri blokin, punavihreiden (SDP, vihreät ja vasemmistoliitto) ja porvariblokin (kokoomus ja keskusta) kannattajiin
- Kansanrintamahallituspohjan tilanteessa keskusta ajautuu hallitusyhteistyöhön sen äänestäjien kannalta epämieluisan blokin kanssa
- Oikeisto-opposition muodostuminen (perussuomalaiset, kokoomus ja kristillisdemokraatit) vahvistaa blokkipolitiikkaa, mutta tulevaisuuden hallituspohjien kannalta avainasemassa on perussuomalaisten hallituskelpoisuus mahdollisessa oikeistoblokissa
- Toinen vaihtoehto perussuomalaisten sitouttamiseksi hallitusvastuuseen on kunnallishallitus, johon osallistuvat kaikki puolueet

Neljä vuotta sitten Suomessa tapahtui sysäys blokkipolitiikan suuntaan, kun muodostettiin Juha Sipilän (kesk.) porvarihallitus. Siihen kuuluivat keskusta, perussuomalaiset ja kokoomus.

Läpi hallituskauden ideologisesti punavihreät oppositiopuolueet vastustivat Sipilän hallituksen politiikkaa ja antoivat vaalien alla lupauksia hallituksen päätösten perumisesta. Tämä hallitusoppositioasetelma näyttää vaikuttaneen äänestäjiin siten, että he ovat ryhmittyneet jomman kumman blokin kannattajiksi.

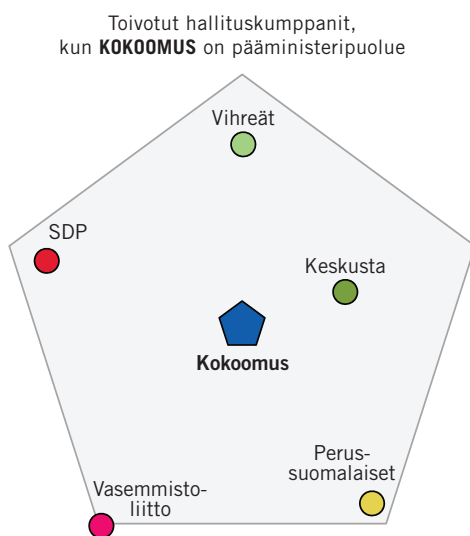
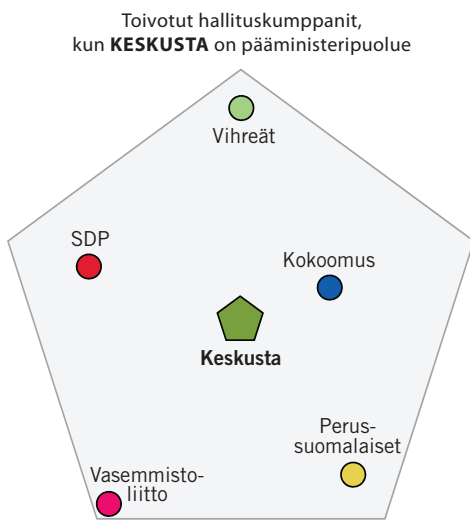
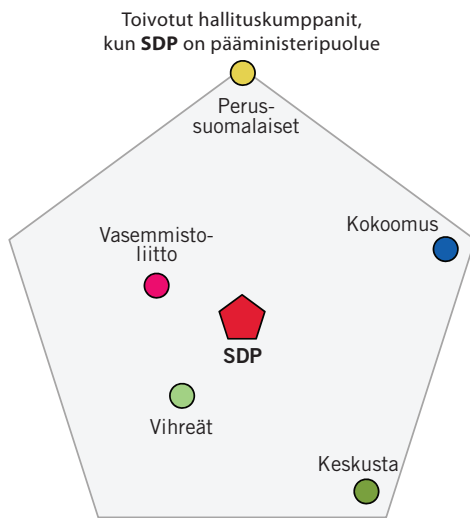
EVA:n alkuvuodesta 2019 tekemä Arvo- ja asennetutkimus paljasti, että suomalaisten preferenssit hallituspohjaksi jakaantuvat kahtia riippuen siitä, kannattaako äänestäjä punavihreitä

(SDP, vihreät, vasemmistoliitto) vai porvarillisia puolueita (kokoomus, keskusta).¹

Perussuomalaiset kuitenkin erottui kyselyssä jokseenkin yksinäisenä saarekkeena, jonka kannattajat eivät tunteneet erityistä vetoa muita puolueita kohtaan ja jonka kanssa muiden puolueiden kannattajat eivät laajemmin toivoneet yhteistyötä (ks. Kuvio 1).

Eduskuntavaaleissa edellisen vaalikauden porvarihallituspohja (keskusta, perussuomalaiset, kokoomus) sai 108 paikan enemmistön (kristillisdemokraateilla täydennettynä 113) eduskuntaan. Punavihreä blokki (SDP, vihreät, vasemmistoliitto) taas sai eduskuntaan 76 paikkaa.

Kuvio 1. Äänestäjien toiveet hallituskumppaniksi toivotun pääministeripuolueen mukaan

Keskellä on kuvattuna äänestäjäjoukon mieluisin pääministeripuolue. Jokaisen muun puolueen etäisyys keskellä esitetystä puolueesta kuvaa, kuinka paljon tietyn pääministeripuolueen kannattajat toivovat muita puolueita samaan hallitukseen. Puolueiden etäisyys toivotusta pääministeripuolueesta on laskettu kaavalla $100 - (\text{puoluetta hallitukseen toivovien osuus prosentteina})$.

Vaalituloksen ja EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa paljastuneiden äänestäjien hallituspohjatoiveiden valossa porvarihallituksen jatkolle olisi siis ollut kannatusta. Sen esteeksi muodostui kuitenkin kaksi asiaa.

Ensinnäkin, SDP:stä tuli vaaleissa eduskunnan suurin puolue 40 paikalla. Toiseksi, perussuomalaisista oli Jussi Halla-ahon noustua puolueen puheenjohtajaksi vuonna 2017 tullut entistä selväpiirteisemmin nationalistinen puolue, jonka kanssa hallitusyhteistyön tekeminen on muille puolueille ideologisesti vaikeaa.

Normaalin hallituksen muodostamisen tavan mukaisesti suurin eduskuntapuolue, SDP, aloitti hallitustunnustelut ja päättyi lopulta pyytämään hallitusneuvotteluihin Säätytalolle punavihreiden puolueiden lisäksi RKP:n ja keskustan.

Kansa hakeutuu blokkeihin

EVA kysyi suomalaisilta vuoden alussa heidän toiveitaan tulevaisuuden hallituspohjaksi. Jotta vaihtoehdot eivät rajoittuisi perinteisiin sinipunaan, porvarihallitukseen ja punamultaan, annoimme vastaajille mahdollisuuden kasata juuri sellaisia hallituskoalitioita, jotka miellyttäisivät heitä eniten.

SDP:tä pääministeripuolueeksi kannattaneista noin kaksi kolmasosaa toivoi hallitukseen mukaan vasemmistoliittoa tai vihreitä (68 % ja 64 % vastaavasti).² Yhtä lailla vihreisiin ja vasemmistoliittoon kallellaan olevat äänestäjät toivoivat vahvasti yhteistyötä keskenään sekä SDP:n kanssa.

Toisaalta demaripääministerin kannattajat hylkivät ajatusta sinipunasta tai punamullasta. Vain viidesosa demaripääministerin kannattajista olisi toivonut kokoomusta (20 %) tai keskustaa (21 %) hallitukseen. Vihreää tai vasemmistoliittolaista pääministeriä kannattavien joukossa halut hallitusyhteistyöhön kokoomuksen tai keskustan kanssa olivat kovin vähäisiä.

Vastavuoroisesti yhtä nihkeästi hallitusyhteistyöhön demareiden kanssa suhtautuivat niin kokoomuslaisen (16 %) kuin keskustalaisenkin (35 %) pääministerin kannattajat. Sen sijaan keskustalaisen ja kokoomuslaisen pääministerin kannattajat tunsivat kyselyssä vetoa toisiaan kohtaan. Kokoomuspääministerin kannattajista 56 prosenttia halusi hallitukseen mukaan keskustan ja keskustapääministerin kannattajista 61 prosenttia halusi mukaan kokoomuksen.

Suhtautuminen perussuomalaisiin oli selvästi torjuvampaa kaikkien puolueiden kannattajissa, joskin keskustapääministerin kannattajille perussuomalaiset (22 %) oli mieluisampi vaihtoehto hallitukseen kuin vihreät (16 %) puhumattakaan vasemmistoliitosta (7 %).

Miten tässä näin kävi?

Helposti näyttäisi siltä, että keskusta olisi ikään kuin vaihtanut blokkia. Asia ei kuitenkaan ole aivan niin yksinkertainen.

Hallituksen muodostamisen prosessi on edennyt normaalin järjestyksen mukaisesti. Ensiksi hallituksen muodostamista pääsee yrittämään suurimman puolueen puheenjohtaja, tässä tapauksessa SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne.

Keskustan ilmoitettua olevansa valmis neuvottelemaan hallituksesta se sai kutsun hallitusneuvotteluihin, koska SDP:n ja kokoomuksen välillä ei löytynyt yhteisymmärrystä talouspolitiikan suunnasta.³ Tarkastelemalla keskustan kynnyskysymyksiä ja vastauksia hallitustunustelijan kysymyksiin selviää kuitenkin, että keskusta ei ole varsinaisesti erkaantunut aiemmasta linjastaan tai

Keskusta ei ole erkaantunut aiemmasta linjastaan.

politiikasta, jota se oli viime vaalikaudella toteuttamassa Sipilän hallituksessa.

Keskusta esimerkiksi vaatii kynnyskysymyksissään kokoomuksen tavoin sitoutumista 75 prosentin työllisyysasteen tavoitteeseen ja julkisen talouden tasapainoon. Niin ikään sekä kokoomuksen että keskustan kynnyskysymyksistä löytyy vaatimus, ettei yrittäjien ja yritysten verotusta kiristetä.⁴

Nämä olivat juuri niitä asioita, joista kokoomuksen ja SDP:n välillä ei löytynyt yhteisymmärrystä. Keskusta taas on sanonut ehdoksi neuvotteluille, että sen kynnyskysymyksistä pidetään kiinni.

Keskustan kynnyskysymysten valossa hallitusneuvottelut eivät vaikuta erityisen helpoilta.

Vanha politiikan tasapaino murtuu

SDP:n kannalta keskustan osallistuminen hallitukseen on sen viimeinen oljenkorsi, kun sinipunan liitokset ovat alkaneet natista. Se kaventaa SDP:n liikkumatilaa.

Vuodesta 1987 alkaen 16 vuotta Suomea on hallinnut sinipuna. Porvarihallitus on ollut vallassa tuona aikana 12 vuotta ja punamulta vain neljä vuotta. Nämä kolme hallituskoalitiota muodostivat yli 30 vuoden ajan Suomeen dynaamisen tasapainon.

Kaikkien puolueiden oli tultava toistensa kanssa toimeen, koska seuraavien vaalien jälkeen oli mahdollista, että oppositiovuorossa oleva puolue

nousee hallitukseen ja toinen hallituspuolue siirtyy oppositioon. Yksi puolue pysyi aina hallitusvastuussa, joka toi politiikan tekemiseen vakautta ja mahdollisti uudistusten jatkumisen yli vaalikausien.

Tämä vanha politiikan tasapainomalli kuitenkin alkoi yskähdellä siitä lähtien, kun perussuomalaiset nousi vuoden 2011 eduskuntavaaleissa suurten puolueiden joukkoon neljänneksi puolueeksi. Se on töytäissyt politiikan epätasapainon tilaan, jossa vanhojen koalitioiden muodostaminen on tullut vaikeaksi.

Vanhan sinipunayhteistyön viimeiset sävelet soitettiin Alexander Stubbin (kok.) hallituksessa, joka oli surullinen loppuepisodi Jyrki Katai-

Stubbin hallitus oli surullinen loppuepisodi sixpackille.

Keskustalla on pelin paikka

Edellisen vaalikauden oppositio saavutti eduskuntavaaleissa vaalivoiton vastustamalla lähes tulkoon kaikkea Juha Sipilän hallituksen harjoittamaa politiikkaa – ja antamalla ymmärtää, että valtaan päästyään se peruu Sipilän hallituksen keskeisiä päätöksiä kuten aktiivimallin tai indeksi-leikkaukset.

Nytkö keskustan pitäisi tehdä täyskäännös ja sanoa, että heidän aiemmin tekemänsä politiikka oli väärää?

Keskustasta uhkaa tulla punavihreän hallituksen panttivanki – mikäli se suostuu punavihreän hallituksen vaatimuksiin.

Keskustan äänestäjäkunnan näkemysten valossa keskustalla ei ole kovin paljon voitettavaa punavihreässä hallituksessa. SDP:n veropolitiikka on tähännyt yritysten ja omistamisen verotuksen kiristämiseen, mitä keskusta vastustaa. Punavihreä ajatusmalli on suhtautunut vihamielisesti keskustalle tärkeisiin asioihin kuten metsätalouteen, liha- ja maitotalouteen ja haja-asutusseuduilla elintärkeään autoiluun. Ideologista liimaa on vähänlaisesti, eikä se välttämättä onnistu pitämään keskustan ja punavihreiden puolueiden hajanaisen hallituksen osia kiinni toisissaan.

Keskusta voi saada läpi maakuntamallin, joka olisi todennäköisesti keskustan pitkän linjan menestyksen kannalta tärkeää. Vaikka keskusta pysyvämmin kuihtuisi noin 10 prosentin kannatuksen puolueeksi, olisi sillä edelleen vahva kannatus tietyissä maakunnissa. Esimerkiksi Oulun vaalipiirissä keskustalla sai edelleen eduskuntavaaleissa 30 prosentin kannatuksen. Maakuntamallin toteuttua keskustalla saisi suojeltua valta-asemiaan maakunnissa.

Keskustalla on parhaimmillaan mahdollisuus vaatia hallitusohjelmaan itselle tärkeitä asioita.

sen (kok.) kasaamalle sixpack-hallitukselle. Stubbin hallitus repesi riitoihin kokoomuksen ja Antti Rinteen haltuunsa saaman SDP:n välillä.

Yleissitovuus on ay-liikkeelle eksistentiaalinen kysymys.

Yhteistyöstä jäi molemmille puolueille suuhun paha maku ja pysyvä keskinäinen epäluulo. Hallitustaipaleen alussa talousnäkemyksistä ei tahtonut tulla yhteistä kuvaa, loppukaudesta keskityttiin kumppaneiden kamppailuun.

Luottamus puolueiden välillä ei ole palautunut, ja näkemys talouspolitiikasta on erkaantunut. SDP on liukunut Paavo Lipposen kauden vastuullisen julkisen talouden ajoista tulonjakoa ja veronkiristyspuolueeksi.

SDP kilpailuttaa porvareita

Keskeisempää kokoomuksen ja SDP:n välisessä ristiriidassa saattaa kuitenkin olla uutisissa melko vähälle huomiolle jäänyt detajli kokoomuksen vuoden 2016 Lappeenrannan puoluekokouksesta. Kokoomus päätti puoluekokouksessaan omaksua puolueen linjaksi, että työehtosopimusten yleissitovuudesta pitää luopua.⁵

Työmarkkinoiden joustavoittaminen on työllisyysasteen nostamisen ja hyvinvointivaltion säilyttämisen kannalta välttämätön linja, mutta yleissitovuuden poistaminen on SDP-kytkyiselle ammattiyhdistysliikkeelle eksistentiaalinen kysymys. Tästä syystä kokoomuksesta on tullut SDP:lle epätoivottava kumppani niin kauan kuin kokoomus pysyy työmarkkinoiden vapauttamisen linjallaan.

Samaa työmarkkinoita joustavoittamaan pyrkivien puolueiden eristämisen strategiaa SDP on menestyksekkäästi soveltanut aiemminkin. Vuoden 1999 eduskuntavaalien jälkeen toiseksi suurimmaksi puolueeksi selvinnyt keskusta pysyi paitsiossa niin kauan kuin keskusta piti kiinni työmarkkinoiden joustoihin tähänneestä työreformista. Ovet hallitukseen aukesivat keskustalle, kun sen puheenjohtajaksi nousut Anneli Jäätteenmäki vakuutti, että keskustan työreformi on ”kuollut ja kuopattu”⁶

SDP kykeni saamaan omat tavoitteensa läpi, kun sekä keskustan että kokoomuksen oli vaurauduttava oppositiossa tulevaan yhteistyöhön sen kanssa. Tämä muuttui sen myötä, kun perussuomalaiset nousivat vuonna 2015 toistamiseen suurten puolueiden joukkoon ja ne kelpuutettiin porvarihallituksen kokoonpanoon.

Juha Sipilän johdolla keskustan ja kokoomuksen yhteistyöstä tuli SDP:lle ja ay-liikkeelle todellinen riski. Sipilän hallituksen ohjelmassa linjattiin, että hallitus edistää paikallista sopimista – mukaan lukien palkoista sopimista – lainsäädäntöhankkein.⁷ Kilpailukykysovimuksen myötä hallitus sitoutui luopumaan paikallisen sopimisen edistämisestä lainsäädännössä, mutta uhka jäi kuitenkin ilmaan.

Ay-liikkeen aseman valossa on ymmärrettävää, että SDP on päätenyt yritykseen kesyttää keskustaa. Juha Sipilä on ilmoittanut luopuvansa keskustan puheenjohtajuudesta. Punavihreän hallitusrunon toiveissa on, että tuleva keskustasta on taas kesytettävissä ay-liikkeelle myönteisemmäksi. SDP saattaa toivoa myös, että kokoomuksen ajaminen oppositioon yhdessä perussuomalaisten kanssa pelottaisi maltilliset kokoomuslaiset takaisin konsensuksen tielle.

Suomalaisten näkemysten valossa työmarkkinoiden joustavuuden lisääminen saa kuitenkin kannatusta. EVAn alkuvuodesta 2019 tekemän Arvo- ja asennekyselyn mukaan yli puolet suomalaisista (53 %) painottaisi edellistä hallitusta enemmän työmarkkinoiden joustavuuden lisäämistä ja vain 15 prosenttia painottaisi sitä vähemmän.

Kolmen puolueen kannattajat erottuvat suomalaisten joukosta. Kokoomuslaisista kolme neljäsosaa (74 %) painottaisi työmarkkinoiden joustavoittamista enemmän, keskustan kannattajista kaksi kolmasosaa (66 %) ja perussuomalaisten kannattajistakin 60 prosenttia.⁸

Antti Rinteen riskipeli

SDP:n puheenjohtaja otti riskin ottaessaan keskustan Säätytalolle neuvotteluihin. Hänellä ei toisaalta ollut muitakaan vaihtoehtoja tässä vaiheessa.

Ensinnäkin, jos keskusta osoittautuu vaativaksi neuvottelukumppaniksi, tie käy Rinteen kannalta mutkikkaaksi. Keskustalla ei ole mitään syytä joustaa periaatteistaan ja kynnyksilyksistänsä. Sillä ei ole muuta kuin voitettavaa. Jos se saa hallitusneuvotteluissa kaikki tavoitteensa läpi, se voittaa. Jos hallitusta ei synny, ja keskusta joutuisikin oppositioon, se voittaa silti. Historia on osoittanut, että keskusta on pysynyt vuodesta 1987 aina lopulta regeneroitu-

**Mikä estää keskustaa
liikahtamasta porvarihallitukseen jo nyt?**

maan suurimmaksi puolueeksi sinipunakauden jälkeen.

Toiseksi, oikeisto-oppositio voi muodostua neljän vuoden päästä uhaksi niille tavoitteille, joita Rinteen punavihreä hallitus ajaisi. Kestävyysevajeen rasittama julkinen talous mahdollistaa huonosti Rinteen mahdolliselle hallitukselle sen kaikkien lupauksen toteuttamisen. Yritysten

verotuksen kiristäminen taas heikentäisi kasvun ja työllistämisen edellytyksiä Suomessa entisestään. Nämä yhdistettynä heikkenevään taloustilanteeseen eivät lupaa hallitukselle erityisen suurta menestystä.

Jos neljän vuoden päästä valtaan nousisi vastavuoroisesti oikeisto-oppositio, SDP:n suojelma työehtosopimusten yleissitovuus saattaisi hyvinkin siirtyä ajasta ikuisuuteen.

Mikä estäisi sitä, etteikö keskusta voisi yhtä sujuvasti liikahtaa jälleen porvarihallitukseen seuraavien vaalien jälkeen? Toisaalta, mikä estäisi keskustan liikahtamista porvarihallitukseen jo nyt, jos hallitusneuvotteluissa ei sopua synny? Porvarihallituksella olisi kuitenkin eduskunnassa enemmistö.

On hyvin mahdollista, että riittävää ideologista liimaa ei hallitusneuvotteluissa löydy – tai että asia valkenee keskustalle ainakin ennen pitkää hallituskauten kuluessa. Silloin vaihtoehtona on se, että keskusta palaa porvariblokkiin ja muodostetaan eduskunnan enemmistön mukainen porvarihallitus, johon tulisivat kokoomus, perussuomalaiset, keskusta ja mahdollisesti kristillisdemokraatit.

Ainoa kysymysmerkki on se, onko Jussi Halla-ahon johtama perussuomalaiset sellainen puolue, jonka kanssa keskusta ja kokoomus voisivat löytää yhteisymmärryksen. Perussuomalaiset on jokerikortti. Yhteistyö sen kanssa on ratkaisevaa sen kannalta, voiko Suomeen ylipäänsä muodostua blokkipolitiikkaa.

Politiikan turbulenssi jatkuu

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa perussuomalaiset saivat ensimmäisen jytöksensä – ja se sysäsi suomalaisen politiikan kentän pitkäksi aikaa epästabiiliin tilaan. Hallituksen muodostaminen oli vaikeaa, koska vanha kahden kombinaatio kolmesta ei enää toiminut. Nyt perussuomalaiset on jo vakiintunut suureksi puolueeksi.

Kyseessä on sama prosessi, mikä havaitaan muissakin Euroopan maissa. Äänestäjien tyyty-

mättömyys vaihtoehdottomuuteen kanavoituu perinteisten puolueiden ulkopuolelle.⁹ Perinteiset suuret puolueet eivät enää kykene aiemmissa määrin tarjoamaan vaihtoehtoisia näkemyksiä suuriin kysymyksiin kuten globalisaatioon, maahanmuuttoon tai ilmastonmuutokseen.

Perussuomalaiset ja vastaavat muut eurooppalaiset nationalistis-populistiset puolueet erottaa muista puolueista ennen kaikkea vahva kansallismielisyys ja siihen kytkeytyvä nuiva suhtautuminen maahanmuuttoon.

Suhtautuminen näihin nationalistisiin puolueisiin on vaihdellut maittain ja vaalijärjestelmittäin, mutta niiden kannatus on useissa maissa vakiintunut pienpuolueita suuremmalle tasolle. Eri maissa perinteisesti hallinneet puolueet ovat toistaiseksi kieltäytyneet yhteistyöstä nationalistis-populististen puolueiden kanssa, mutta se ei ole estänyt niitä vaikuttamasta harjoitetun politiikan suuntaan.

Esimerkiksi Tanskassa kansanpuolue on nousut toiseksi suurimmaksi puolueeksi ja on vähemmistöhallituksen tukipuolueena kyennyt vaikuttamaan merkittävästi harjoitetun politiikan linjaan. Norjassa edistyspuolue on jo toista kautta mukana oikeistolaisessa vähemmistöhallituksessa.

Toisaalta Ruotsidemokraatit on pidetty toistaiseksi hallituksen ulkopuolella, mutta muiden puolueiden suhtautuminen maahanmuuttoon on kiristynyt sitä mukaa, kun Ruotsidemokraattien kannatus on kasvanut.

Ranskassa Kansallinen liittouma (Rassemblement National) ei ole vaalijärjestelmän takia päässyt määräävään asemaan, mutta presidentivaalissa järjestelmässä yhdet vaalit voivat kääntää suunnan kokonaan. Poliitikkaan RN on kuitenkin vaikuttanut jo siten, että Tasavaltalaispuolue (Les Républicains) on siirtynyt aiempaa nationalistisemmalle ja maahanmuuttokriittiselle linjalle.

Saksassa AfD-puolue on niin ikään aiheuttanut painetta keskusta-oikeistoa kohtaan niin, että etenkin CDU:n baijerilainen sisarpuolue CSU on voimakkaammin ottanut maahanmuuttokriittisyyden agendalleen.

Italiassa hallituksen muodostaa nationalistis-populistinen Lega yhdessä yleispopulistisen Viiden tähden liikkeen kanssa. Itävallassa nationalistis-populistinen FPÖ osallistuu hallitukseen

Puolueiden suhtautuminen maahanmuuttoon on kiristynyt.

Perussuomalaiset on jokerikortti.

yhdessä keskustaoikeistolaisen ÖVP:n kanssa. Itävallassa, samoin kuin Suomessa, on ennestäänkin kokemusta keskusta-oikeiston ja nationalistien hallitusyhteistyöstä. Molempien maiden poliittinen historia on myös osoittanut, että nationalistis-populistisen puolueen ottaminen hallitusvastuuseen ja sen hajoaminen eivät poista kysyntää populistiselle puolueelle.

Kunnallishallitus on vaihtoehto

Nationalistiset puolueet näyttäisivät vaikuttavan politiikan suuntaan jo nyt eri Euroopan maissa joko suoraan hallitusvastuun tai sitten niiden kasvun aiheuttaman politiikkapaineen kautta. Näin käynee Suomessakin. Mahdollisuus sitouttaa kansallismielinen puolue parlamentaariseen hallitusvastuuseen on avainkysymys sen kannalta, saadaanko tulevaisuudessa tasapaino palautettua puoluepolitiikkaan.

Ensimmäinen vaihtoehto on eristää nationalistit ulos hallitusvastuusta. Se tekee kuitenkin koalitiollahitusten muodostamisen yhä vaikeam-

maksi. Vähemmistöhallitusten tapauksissa nationalistis-populistinen puolue saattaa saada jopa suuremman valta-aseman kuin hallituksessa. Toinen vaihtoehto on hyväksyä ne oikeistoblokin osaksi, joka lisää politiikan vastakkainasettelua. Lisäksi riskinä on, että politiikasta tulee turbulenttia: puna-

vihreiden voittaessa vaalit aiemman oikeistohallituksen päätöksiä kumotaan ja vastavuoroisesti toisinpäin. Se lisää epävarmuutta tulevaisuuden suhteen.

Näiden lisäksi on olemassa kolmas vaihtoehto, joka on suomalaisille tuttu kaupunkien ja kuntien hallituksista. Siinä kaikki parlamentin puolueet pienimpiä lukuun ottamatta osallistuvat hallitukseen, ja ministerinpaikkoja jokainen puolue saa eduskuntapaikkojen mukaisesti.

Mallin idea on siinä, että enemmistö jokaiseen kysymykseen muodostuu aina parlamentin tahdon mukaisesti. Näin ollen jokaisen kysymyksen kohdalla testataan viime kädessä parlamentin aito enemmistön tahto, kun taas hallitus-oppositiomallisissa parlamentarismissa hallituspuolueet yksin pääsevät päättämään asioista läpi koko hallituskauden yhteiseen sopimukseen nojautuen.

Kunnallismuotoinen hallitus sitouttaisi kaikki puolueet vastuuseen ja mahdollistaisi toisaalta suurten uudistusten läpiviemisen myös yli vaa-

Taulukko 1. Eduskuntavaalien tuloksen mukainen kunnallismuotoinen hallitus

SDP	5 ministeriä
Perussuomalaiset	4 ministeriä
Kokoomus	4 ministeriä
Keskusta	3 ministeriä
Vihreät	2 ministeriä
Vasemmistoliitto	2 ministeriä
RKP	1 ministeri

likausien. Se myös ratkaisisi identiteettipoliittisten kysymysten aiheuttamat mahdolliset ristiriidat siten, että niitä tarkasteltaisiin kysymyskohtaisesti sen sijaan, että hallituspuolueiden pitäisi taipua itselle vaikeisiin kompromisseihin.

Huhtikuun 2019 eduskuntavaalituloksen mukainen kunnallismuotoinen hallitus näyttäisi Taulukon 1 mukaiselta olettaen, että ministereitä on 21.

Vanha kolmen puolueen tasapaino on menetetty. Tulevaisuudessa tasapainoisen hallituspolitiikan kannalta on keskeistä tunnustella erilaisia malleja, joilla voidaan toteuttaa äänestäjien toiveiden mukaista politiikkaa.

Eristämällä yksi puolue eristetään yksi tyytyväisten kansalaisten joukko, joka saattaa kasvaa ja kasvattaa myös jännitteitä. Tulevaisuuden kannalta on keskeistä, että löydetään keinoja avata perussuomalaisille mahdollisuus osallistua hallitukseen.

Pidemmällä tähtäimellä kunnallismuotoinen hallitus olisi vastaava tasapainoinen malli kuin Suomessa aiemmin vallinnut dynamiikka, jossa hallitusvastuussa on aina kerrallaan kaksi kolmesta suuresta puolueesta. Poikkeuksena on lähinnä se, että yksikään puolue ei voi kuvitella kumoavansa edellisen hallituksen päätöksiä tai muuttavansa poliittista järjestelmää kertaheitolla päästessään oppositiosta joskus hallitusvastuuseen. Ennustettavan tulevaisuuden kannalta se ei välttämättä ole huono asia.

Jos kansalaisten luottamus politiikkaan halutaan palauttaa, kunnallismuotoinen hallitus saattaisi olla juuri se taikasauva, jolla se voisi onnistua. Sellaisen valmistelu kuitenkin edellyttäisi puolueiden yhteisymmärrystä. Perustuslaillisia esteitä tällaiselle hallituskoalitiolle ei olisi. Pallo on tulevaisuudessa täysin puolueiden ja niiden eduskuntaryhmien käsissä.

Malli on tuttu kaupunkien ja kuntien hallituksista.

Kirjoittaja

Sami Metelinen on EVAn toimituspäällikkö.

Viitteet

- ¹ Ks. Metelinen (2019).
- ² EVA Analyysissä *Sittenkin blokkivaalit* selvitettiin suomalaisten näkemyksiä siitä, mikä asema eri puolueilla tulisi olla hallituksessa. Näin ollen hallituskumppanitoiveet on esitetty sen mukaan, mitä äänestäjä on sanonut toivovansa pääministeripuolueeksi. Arvo- ja asennetutkimuksen kyselyn perusteella on myös mahdollista tarkastella, miten äänestäjien toiveet puolueiden asemasta hallituksessa jakaantuvat sen mukaan, mitä vastaaja on sanonut äänestävänsä (mikä saattaa poiketa siitä, mitä vastaaja toivoo pääministeripuolueeksi). Nämä jakaumat vastaavat kuitenkin likimain samoja lukemia kuin jaottelu toivotun pääministeripuolueen mukaan. Tarkempiin jakaumiin on mahdollista tutustua EVA Analyysin liitteessä. Ks. Metelinen (2019).
- ³ Kauppalehti (2019).
- ⁴ Keskusta (2019).
- ⁵ Savon Sanomat (2016).
- ⁶ Kaleva (2002).
- ⁷ Valtioneuvosto (2015).
- ⁸ Ks. EVA (2019).
- ⁹ Ks. Haavisto (2019).

Kirjallisuus

- EVA (2019). Miten seuraavien asioiden tulisi mielestänne painottua tulevan hallituksen toiminnassa verrattuna maassamme viime vuosina harjoitettuun politiikkaan: Työmarkkinoiden joustavuuden lisääminen? EVAn Arvopankki, haettu 16.5.2019, <https://www.eva.fi/arvopankki/taustat.php?q=4750&v=20191>
- Haavisto, I. (2019). Poliitiikan pudotus – Valtioon luotetaan mutta poliittisia toimijoita epäillään, EVA Arvio No 15.
- Kaleva (2002). Anneli Jäätteenmäki sanoo haudanneensa työreformin, haettu 13.5.2019, <https://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/anneli-jaatteenmaki-sanoo-haudanneensa-tyoreformin/453496/>
- Kauppalehti (2019). Sipilä: Keskusta valmis hallitusneuvotteluihin – kynnyskysymysten toteutuminen ehtona, haettu 13.5.2019, <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/sipila-keskusta-valmis-hallitusneuvotteluihin-kynnyskysymysten-toteutuminen-ehtona/29c2c41d-fb9f-4e6d-8f8c-c088bc500f24>
- Keskusta (2019). Keskusta antoi vastauksensa hallitustunnustelijalle, haettu 13.5.2019, <https://www.keskusta.fi/news/Keskusta-antoi-vastauksensa-hallitustunnustelijalle/1avppnn2/fd06a2dd-1cad-4964-85ad-fe1bb687da6b>
- Metelinen, S. (2019). Sittenkin blokkivaalit – Suomalaisten hallitustoiveet jakaantuvat kahtia, EVA Analyysi No 69.
- Savon Sanomat (2016). Kokoomus: työehtosopimusten yleissitovuudesta on luovuttava, haettu 13.5.2019, <https://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Kokoomus-ty%C3%B6ehtosopimusten-yleissitovuudesta-on-luovuttava/782134>
- Valtioneuvosto (2015). Pääministeri Sipilän hallituksen ohjelma.

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita ja keskustelunaiheita. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

Arviot löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-074X (PDF)